

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Svccinctam Doctrinarum Asceticarum Svmmam Comprehendens - Quam
ad majorem omnium in Ascensi proficere cupientium utilitatem ac
subsidium

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1685

§. 5. De Zelo animarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48214)

etipis eripientis, quod ex correctione legitimè suscepta merito sperare potest; tum ad eandem æquo animo ferencat, aliam, quales sunt præter paulò antè allatas, incrementum insigne humilitatis, patientiæ, & caritatis.

§. V.

De Zelo animarum.

I. Est juxta S. Bernardum l. 58. in Cant. intima quædam Stimulatio Caritatis, piè nos sollicitantis, æmulari fraternam salutem, æmulari decorem Domûs Domini, incrementa lucrorum ejus, incrementa frugum Justitiæ ejus, laudem & gloriam nominis ejus. De quo Sequentia Ascetæ bene ponderanda sunt.

II. Primum est, ut bene cognoscat conditiones Zeli, quarum prima est, ut *universalis* sit: id est, talis, ut S. Bernardus explicat, qui vulgus non spernat, sed doceat: divites non palpet, sed terreat: pauperes non gravet, sed foveat. Secunda, ut sit *ordinatus*: ut primam curam nostræ, deinde alienæ salutis habeamus, ad exemplum DEI, de quo ait S. Joannes: & nos de plenitudine ejus omnes accipimus. Disce ergo & tu non nisi de pleno effundere, nec DEO largior esse velis, inquit rectè S. Bernardus. Huc etiam pertinet, ut inter plures proximos, qui magis pietatis, vel justitiæ, vel necessitatis majoris titulo sunt conjuncti, præferamus; quem effectum & affectum experta Sponsa dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, & ordinavit in me caritatem. Tertia est, ut *discretus* sit: DEUS enim, ut S. Bernardus ait, vult se (& alios) amari non tantùm dulciter, sed etiam sapienter. Unde Apostolus ait: sit rationabile obsequium vestrum. Nec ha-

bet callidus hostis machinamentum efficacius atque,
 lendam de corde dilectionem, quam si efficere pexspe
 ut in ea incaute, & non cum ratione ambuletur. Cris,
 ta est, ut sit *benignus & suavis* potius, quam *asper* non
 nam homines in vinculis caritatis, & funiculis tenent,
 Adæ, id est, Christi trahi cupiunt, & efficacius sub benigno
 Hinc DEUS B. Mariæ Magdalenæ de Pasis dicitur temp
 maximè felix Spiritus, qui hodie regnat in terra, citales
 S. Ignatij, quia ejus Filij in conducendis animabus quam
 DEUM præcipuè procurant dare notitiam, quæ cum
 pere sit gratum ipsi DEO, & quanti sit momentus à
 rendere operibus internis, & internè tractare consistat
 DEO, quia hoc exercitium facit, ut cum facilitat. I
 arduas & difficiles, homines amplectantur propter in
 men, quod recipit anima à DEO, à quo nascitur gloria
 quia omnem amaritudinem in dulcedinem converte
 Quinta est, ut sit *perseverans*: nam gutta cavat lapidem
 non vi, sed sæpe cadendo; hinc S. Chrysostomus, plurim
 solum semel, inquit, atque iterum hoc facite, sed *sepe*
 per. Nam etsi verbis tuis non obtemperat, postea & S.
 temperabit; iterum te videns urgentem fortè erire,
 scet, & reveritus tuam curam ab his, quæ te offendunt DEU
 desistet. Et alibi addit: quandoquidem & illud odit
 biò sit, ut Piscator, qui per totum diem vacuum scuto
 traxit rete, sub noctem jam abire parans, capto, ostro
 per totam diem ipsum fefellerat, pisce descendat. Etiam
 nim si Agricola protinus ab Agricolatione resiliat, quigo
 semel atque iterum acciderit æcis inæqualitas, *famorati*
 brevi periremus omnes. Hinc S. Franciscus Xaverius
 rius monebat Animarum Cultores, ut non fortitudine
 quàm perseverantiùs perferrent eorum vitia, infirmitate
 tem sustinerent, frugemque sementis factæ, laborum orat
 que

acius que, quamvis seræ spei, fructum, velut boni Agricolaë
 icere pexpectarent, non ignari, eos, qui seminant in lacry-
 etur. Omnis, in exultatione messuros. Quòd si talibus initio
 am non uterentur, quales expeterent, ita se cum illis gere-
 culis serent, ut cum improbis Filijs, suis boni Parentes, DEI
 acius se beniguitate freti, qui hominem mentes suo demum
 zis dicatempore ad bonam perducit frugem, non diffident,
 terra, etiales aliquando fore, quales expeterent. Proinde nun-
 nimabquam desinerent, eos omni studio colere, præsertim
 n, quæcum DEUS omnium communis Pater, quamvis læ-
 omentus à nobis, benignè tamen facere omnibus non de-
 actare distat.

III. Alterum est, ut bene cognoscat, & præpa-
 proparet instrumenta, quibus potissimum utendum est ad
 citur angloriam Divinam & animarum salutem procurandam;
 convequæ quidem breviter, sed rectè S. Bernardus assignavit
 at lapidicicens: Nunc autem manent tria hæc, verbum, exem-
 omus, plum, oratio, major autem horum oratio; ea namque
 e, sed seperi & voci gratiam & efficaciam promeretur. Hinc
 postea & S. Chryostomus, poterimus, inquit, alios corrige-
 rtè erite, si ad preces semper confugiamus, & oremus
 ffend DEUM, ut det sermonem sapientiæ & intellectum au-
 illud oditùs, certamque & inde probabilem hujus depositi
 acuum custodiam; sæpe enim contingit, ut, quæ studio no-
 cepto, astro corrigere non possumus, ea per preces efficere va-
 dat. Eneamus, per preces, inquam, perpetuas. Primum er-
 liat, quægo & primarium Operarij Dominici instrumentum
 ras, favoratio est, de qua rectè S. Augustinus dixit: Munus
 us Xaruum ut præstet, (operarius Evangelicus) magis pie-
 n fortis tate opus est orationum, quàm oratoris facultate, ut
 in firmo orando pro se, & pro alijs, quos est allocuturus, sit
 laborum orator antè, quàm Dictor. Hinc S. Maximo teste,
 que.

Divus

Divus Paulus ultra humana raptus in tertium caelestia
 secreta cœlestia cognovit, ut Ecclesiarum secretis
 Doctor inter Angelos disceret, quæ inter homines
 prædicaret. Alterum instrumentum sermo est; quæ
 S. Paulus dixit: Vivus autem est sermo DEI, & cœlestis
 & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens
 que ad divisionem animæ ac Spiritus, compagum
 que ac medullarum, & discretor cogitationum
 attentionum cordis. Duplex est autem, publicus
 privatus, uterque perutilis & efficax, si rectè in-
 tur, sed posterior, quia familiarior, & præsentior
 cum quibus agitur, necessitati plerumque accom-
 datior, meritò efficacior quoque censetur; plures
 enim proficit sermo, qui minutatim irrepsit an-
 teste Senecâ; hinc P. Petrus Faber Germanus
 lus in hoc ponebat omnia, in hoc hærebat, & hinc
 bat; nimirum virtus bonum consilium est, ut idem
 neca discurret; consilium autem nemo clamore
 Aliquando utendum est & illis, ut ita dicam, con-
 nibus, ubi, qui dubitat, impellendus est. Ubi
 hoc non agendum est, ut velit discere, sed ut discat
 hæc submissiora verba veniendum est. Facilius
 trant, sed hærent: nec enim multis opus est, sed
 cacibus: seminis modò spargenda sunt, quod quæ-
 sit exiguum, cum occupavit idoneum locum, &
 suas explicat, & ex minimo in magnos auctus diffu-
 rur. Duo tamen circa hunc sermonem præcepta
 sapientissimis illis Zelosissimisque Operarijs S. Ignatij
 tio & Francisco Xaverio observata, quorum prius
 Ignatio dictatum, est, ut caveatur, ne de rebus
 divinis ineptè & ad satietatem ac fastidium agatur.
 terum à S. Xaverio commendatum, est, ut caveatur

ne nimia quædam gravitas suspicionem præbeat reve-
 rentiam exigentis arrogantia, sed potius facilitatem vul-
 tus præferat, affabilitatemque sermonis; nam, teste Ci-
 cerone, difficile dictu est, quantopere conciliet ani-
 mos hominum, comitas affabilitasque sermonis.
 Tertium instrumentum est *Exemplum* seu vitæ San-
 ctitas: quia sermo vivus, ut loquitur S. Bernardus,
 & efficax exemplum est operis, plurimum faciens
 suadibile, quod monstratur; quia plures homines oculis
 credunt, quam auribus, Senecâ teste. Neque diffi-
 cile æstimatur, quod jam factum conspicitur, ut S. Am-
 brosius loquitur. Alias duas hujus doctrinæ rationes
 affert S. Gregorius, dum ait: Fit plerumque in audien-
 tis animo duplex adjutorium in exemplis Patrum, quia
 si ad amorem venturæ vitæ ex præcedentium compara-
 tione accenditur, & si se aliquid esse existimat, dum
 meliora de alijs cognoverit, humiliatur. Optimam
 autem hujus rei rationem affert S. Ignatius, quia scilicet
 ejusmodi vitæ Sanctitas hominem cum DEO conjun-
 git, efficitque adeò ut in illo verificetur illud promif-
 sum Christi: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert
 fructum multum: quia sine me nihil potestis facere.
 Atque hæc tria instrumenta ipse Sponsus in Canticis
 indicasse videtur per verba illa: Surge, propera amica
 mea, columba mea, formosa mea, & veni. Etenim
 teste S. Bernardo, meritò columba dicitur, quæ pro
 suis & aliorum delictis in oratione gemens & supplicans,
 divinam sibi misericordiam conciliare non cessat. Me-
 ritò Amica dicitur, quæ Sponsi lucra studiosè ac fide-
 liter prædicando, consulendo, ministrando conquirat.
 Meritò quoque formosa, quæ cælesti desiderio fulgens,
 super-

supernæ contemplationis (& boni exempli ac
vitæ) decorem se induit.

IV. Tertium est, ut cōgnoscat tentationes ne
bus plerumque hic Zelus impeditur, aut minuitur, ut
quidem ad tres præcipuè revocantur. 1. Est, non el
dentia de divina gratia, & nimia in proprijs vii fece
confidentia, ratione cujus multis evenit, quod gloria
& Aarōni dixit DEUS: quia non credidistis mihæ, se
sanctificaretis me coram Filijs Israhël, non intro
hos populos in terram, quam dabo eis. Cui post
tentationi ut occurratur, magna de vocatione & qu
æstimatio concipienda est, illudque pro certo labor
dum, quòd DEUS, qui aliquem pro instrumentum vel co
legit, possit etiam & velit id per eum efficere, quibuscu
majorem suam gloriam facere decrevit. Hinc Pelarè
thasar Alvarez dicere solebat, ex quo DEUS Respollo
sum posuit, ipse eundem deducet, etiam cum proficiat qu
Quòd si plus eum oneret, quàm ferre possit, sed q
onerat, quia in se recepit supplere, quod illi deo vider
igitur ego vellem, ut ipse manu sua aliquid mihic arde
neret, quod meas facultates excederet, nam hoc ipse perm
neretur id mihi dare. 2. Tentatio est, nimium agim
vandi alios desiderium, etiam supra vires, unde cet e
non rarò tristitia & invidia suboriatur, si quis adve ac ali
alios præclara opera efficere, se verò ob virium mov
lentorum defectum ad similia ineptum, vel infir ab al
entem esse: cui proinde tentationi ut occurratur, delio
quisque sibi firmiter persuadere debet. Primum suo,
DEUM pro libitu sua talenta & officia distribuere, ut q
que adeò imprudenter & inutiliter se aliquem ad mer
nera offerre, ad quæ DEUS ipsum adhibere non Bern
crevit, verendumque meritò, ne illud per Prophetæ (R
Je

pli ac Jeremiam & Oseam olim dictum audiant: Non mitte-
bam eos, & ipsi currebant. Ipsi regnaverunt, & ex
atione non Principes extiterunt, & non cognovi. Ven-
inuitum seminabunt, & turbinem metent; culmus stans
Est, non est in eo, germen non faciet farinam; quod et-
prijs fecerit, alieni comedent eam. Alterum est, DE I
quod gloriam & animarum salutem promovere, non huma-
stis minax, sed solius divinæ virtutis opus esse, atque adeò labo-
intromem & industriam hominum, ut Theophilus Bernar-
Cui prolixius re & advertit, non aliud esse, quàm evocationem
tionem & quasi irritamentum divinæ gratiæ, quæ, si defuerit,
erto labor omnis cassus & inefficax jacet; at si se vel ultro,
rum vel copiosius effuderit, potest id omne sola quod qui-
ere, quibuscunque adhibitis præstari aut sperari poterat, uti
Hinc præclare S. Paulus indicavit, dum dixit: Ego plantavi, A-
US Repollo rigavit, DEUS autem incrementum dedit.
m pro- Itaque neque qui plantat, est aliquid: neque qui rigat,
ffit, sed qui incrementum dat DEUS. Cùm ergo pro-
li de- videntiſſimus DEUS non laboribus magis, quàm
mili- ardentibus precibus, aliarumque virtutum exercitijs
hoc- permoveri soleat ad gratiam efficacem ijs, quibuscum
nimum agimus, conferendam, non est sanè, cur quisquam li-
unde- cet exiguis talentis præditus diffidat, se non perinde,
is ad- ac alios tam DE I gloriam, quàm alienam salutem pro-
rium & movere posse; maximè cùm aliunde etiam fructum
el in- ab alijs ex suo labore hauſtum participet, quatenus vi-
tratur delicet unum cum ijs corpus constituit, atque adeò si
rimum suo, cuicumque tandem sedulo insistat officio, efficiat,
tibuere, ut quemadmodum toti corpori, ita illi quoque velut
em ad- membro talis fructus adscribatur. Quod totum S.
re non Bernardus more suo præclare confirmat dicens: Unum
Proph- (Religiosum ordinem) opere teneo, ceteros caritate.
Je
Faciet

Faciet autem caritas (fidenter loquor,) ut ne quidem fructu frauder, quorum instituta non plus aliquid dicam: Tu tibi cautè age; potest fieri, quia frustra tu laboraveris; ut autem diligam bonum, quod operaris, fieri omnino potest. O quanta fiducia caritatis! alius ratur non amans; & alius amat nihil operante quidem suum opus perdit, illius verò caritate quam excidit: quia ut S. Leo optimè dixit, merito ditescunt proprio, qui profectu delectantur alieno. 3. Tentatio est, quòd fructus operatus non respondeat: cui tentationi facilè occurrentes, quentes tres doctrinas bene perpendat. 1. Quòd hoc ipso, quia fructus statim non responder, de eo desperandum sit. Nam, ut sapienter dicit S. Chryostomus, non erexi quidem ægrotantes, men eos, qui valent, reddidi firmiores. Non aliquid quosdam à vitio sermo noster, sed tamen eos, qui virtute agunt, reddidit attentiores. Supra hanc addam tertium. Hodie non persuasi, sed fortè persuadere potero. Quòd si minùs cras, men perendie, aut quarto abhinc die fortassis persero. Qui hodie, quæ audivit, repulit, cras fortassis audiet & recipiet; fortassis post dies complures perbit animum ijs, quæ dicentur. 2. Quòd magnitudinis fructus, satisfacere officio suo, & DEI voluntati implere; uti idem S. Chryostomus pulchrè indicandum dixit: Utinam Oratio nostra aliquid profectum ferat. Quòd si post longam admonitionem in ipsius vitis perseveraverint, ne sic quidem nos desister illis, quòd rectum est, consulere, quandoquidem aquarum venæ, etsi nullus veniat aquatum, manant

men : & fontes , quamvis hauriat nemo , tamen scate-
bras emittunt : & amnes , etsi nemo bibat , nihilò se-
rius fluunt : sic oportet & illum , qui concionatur , quam-
vis nullus auscultet , tamen præstare , quidquid in ipso
scriptum est . Siquidem hæc lex nobis , qui sacri sermonis
administrationem suscepimus , à benigno præscripta est
DEO . In cuius doctrinæ confirmationem S. Ignatius
hortabatur suos , ut exemplum Angelorum Tutelarum
ob oculos semper haberent , qui , quos à DEO sibi com-
missos habent , monent , quoad possunt , defendunt ,
regunt , urgent , ad bonum juvant ; sed si voluntatis li-
bertate abutantur illi , & in obsequentes ac obstinati
sint , propterea tamen nullo anguntur mœrore , nullâ
afficiuntur molestiâ dicentes : Curavimus Babylonem ,
& non est sanata . 3. Quodd neque præmio suo labor
sit cariturus , licet omni alio fructu destituatur , id quod
memorabili sententia S. Bernardus Eugenio declaravit :
Noli diffidere , inquit , curam exigeris , non curationem .
Denique audisti : curam illius habe , & non : cura , vel
sana illum . Verum dixit quidam . Non est in Medico
semper , relevetur ut æger . At meliùs tibi propono de
tuis . Paulus loquitur : plùs omnibus laboravi , non ait ,
plùs omnibus profui , aut plùs omnibus fructificavi :
Verbum insolens religiosissimè vitans . Aliàs autem no-
verat homo , quem docuit DEUS , quia unusquisque
secundùm laborem accipiet , non secundùm proven-
tum . Ita quæso & tu fac , quod tuum est , nam DEUS ,
quod suum est , faciet : Satis absque tua sollicitudine &
anxietate curabit . Planta , riga , fer curam , & tuas ex-
plevisti partes : Sanè incrementum , ubi voluerit , dabit
DEUS , non tu : Ubi fortè noluerit , tibi deperibit
nihil , dicente Scripturâ : Reddet DEUS mercedem
labo-

labo-

laborum Sanctorum suorum. Securus labor, con-
 nullus valet evacuare defectus. Quod ipsum verb. I
 B. Virgo S. Birgittæ olim sequentibus verbis in fine
 Amici DEI non habent attædiari in servitio DEI
 laborare, ut homo malus fiat melior, & homo tam I
 veniat ad perfectiora. Nam quicumque volumedia
 haberet sibilandi in aures omnium transeuntium, ora
 JESUS Christus esset verè DEI Filius, ac faciens
 naretur, quantum posset, ad aliorum conversionem :
 licet nulli vel pauci converterentur, nihilominus
 dem mercedem obtineret, ac si omnes convertitio
 tur. Sicut per exemplum dico tibi : Si duo merc
 ex præcepto Domini foderent Montem durissim
 & alius inveniret aurum electum, alius verò nihil
 propter laborem & voluntatem digni essent
 mercede.

C A P U T III.

DE MORALIBVS VIRTVTIBVS

HArum quatuor plerumque genera ab Ascetis
 gnantur, de quibus S. Bernardus in lib. de co
 ait : *Bonus circuitus est, si Iustitia querit, Prudentia
 venit, Fortitudo vendicat, Temperantia possidet,
 Iustitia in affectu, Prudentia in Intellectu, Fortitudo
 effectu, Temperantia in usu.* Quid autem de his spe
 liter scire Ascetam oporteat, in præsentî capite dicitur

§. I.

De Prudentia.

I. Est Virtus practica, per quam & finis huius
 stus præfigitur; & media ad eundem obtinendum